

Funktionell medicin fungerar inte alls

Funktionsmedicin är utan tvekan en av den senaste tidens trendigaste pseudovetenskaper. **Mats Reimer**, barnläkare i Göteborg, har tittat närmare på vad det är och hur det (inte) fungerar.

IBLAND LETAR SIG pseudovetenskapliga idéer in i modern sjukvård, och kan sedan vara svåra att bli av med. Tre tydliga exempel är akupunktur (som efterhand bara visat sig ha placeboeffekt), psykoanalytiskt orienterad psykoterapi och kiropraktik (som genom ett riksdagsbeslut i slutet av 1980-talet blev ett legitimationsyrke inom svensk sjukvård). En modern pseudovetenskap som på senare år försöker flytta fram positionerna inom västvärldens medicin är "functional medicine", på svenska funktionell medicin/

funktionsmedicin, FM (icke att förväxla med bild- och funktionsmedicin som bedrivs vid våra sjukhus).

Privatkliniker som bedriver FM menar sig kunna hitta svaret på sjukdomar och symtom huvudsakligen i näringsbrister, födoämnesöverkänslighet och obalans i tarmfloran. Störst i Sverige är företaget FunMed med nio läkare och fyra kliniker. Genom att analysera ett enormt antal prover anser de sig kunna skraddarsy en individualiserad behandling till varje kund genom att ordinera kosttillskott, dieter och eventuellt antibiotika för att påverka bakterierna i tarmen.

Förutom det bristande forskningsstödet, finns det ett antal problem med detta. För det första leder massiv provtagning så gott som alltid till att även fullt friska människor uppvisar i vart fall enstaka resultat utanför det statistiska normalområdet, det är matematiskt ofrånkomligt. För det andra använder funktionell medicin ofta tester som den vanliga sjukvården förkastat som osäkra, meningslösa eller vilseledande.

Låt oss som exempel ta en hälsokontroll med en prislapp på 30.000 kronor¹ (som FunMed erbjöd barn över två år). Där ingår 44 ovanliga antikroppstester för matallergi, tester som inte en enda barnallergolog i Sverige skulle använda eller lita på. Testerna påstods kunna hitta sådan födoämnesöverkänslighet som sägs kunna orsaka bland annat ledvärk, depression och koncentrationsproblem.

Obalans i tarmfloran menar funktionsmedicinarna att avföringstest kan upptäcka, och tarmfloran påstås ligga bakom så vitt skilda tillstånd som diabetes och autism. Vidare påstår man sig kunna mäta ”cellenergi”, mitokond-

riefunktion, oxidativ stress och tungmetaller. Symtom de kopplar till ”tungmetallbelastning är till exempel trötthet, ångest, depression eller hjärndimma”. Ingenting av detta hör hemma i en vetenskapligt baserad vård. Efter att *Expressens* medicinreporter Anna Bäsén granskat Fun-Med i ett större reportage år 2022 har företaget ändrat sin hemsida och plockat bort en del av dessa påståenden från nätet².

Kollegor på Drottning Silvias Barn- och Ungdoms-sjukhus har berättat för mig att de sett oförutsedda negativa följder efter att föräldrar vänt sig till funktionsmedicinare; barn har ställts på onödiga dieter, de unga har fått felaktiga allergidiagnoser och en del har ordinerats antibiotikabehandling med risk för biverkningar.

FM har sina rötter i ”Big Vitamin- industrin” som säljer kosttillskott³. Kemisten Jeffrey Bland hade sålt olika kosttillskott och bantningsprodukter i flera år innan han 1993 bildade Institute for Functional Medicine. Den mest framträdande FM-läkaren i USA är Mark Hyman, som lär vara en nära vän till paret Clinton. Dr Hymans hemsida gör reklam för hans ”UltraWellness” och i nätbutiken säljs hans böcker och kosttillskott.

Mark Hyman ligger bakom FM-avdelningen vid det tidigare helt respektabla sjukhuset Cleveland Clinic Foundation⁴. Tyvärr har olika typer av ”integrativ” medicin nästlat sig in på amerikanska sjukhus, även på universitetskliniker, och förutom FM kan Cleveland Clinic erbjuda bland annat reiki-healing och traditionell kinesisk örtmedicin⁵.

Även svenska FunMed är försäljare av de kosttillskott de ordinerar. Men inom EU är det strikta regler för vilka hälsopåståenden ett företag får göra om kosttillskottens effekter. Tidigare innehöll FunMed Stores marknadsföring ett stort antal otillåtna påståenden, som de fick plocka bort efter att jag tipsat Livsmedelsverket. Ett exempel: ”Teain är en unik aminosyra som förekommer i grönt te och stimulerar produktion av alfavågor i hjärnan vilket kan bidra till mentalt fokus. Teain verkar också genom att modulera signalsubstanser kopplade till humör, uppmärksamhet och minne. ... I studier har tillskott av Schisandra ökat både fysisk uthållighet och mentalt fokus samt gett skydd mot tungmetallförgiftning.”

Liksom inom homeopati och antroposofisk medicin hävdar företrädarna för FM ofta att metoden inte låter sig utvärderas med normala vetenskapliga metoder. Man

menar (felaktigt) att det inte skulle gå att göra randomiserade behandlingsstudier på FM eftersom behandlingsplanerna är individualiserade. Men det är inget som hindrar att man testar principen FM i studier där lottning avgör om patienten får äkta kosttillskott eller placebo.

Svenska FunMed är på sin hemsida stolta över sin första vetenskapliga publikation, en fallbeskrivning där de hävdar att sex patienter blivit av med sina magbesvär, orsakade av bakteriell överväxt till tunntarmen, genom att äta en helt köttbaserad diet, utan några kolhydrater eller fibrer, i flera veckor⁶. Men metoden FunMed använder för diagnos anses allmänt som osäker, och de har inte heller lyckats publicera sin artikel i någon erkänd vetenskaplig tidskrift. De som mot betalning publicerat deras artikel verkar vara en ren blufftidskrift vars postadress går till en målvakt för olika brevlådeföretag i en liten ort i Delaware.

Allt färre politiker verkar tro på alternativmedicin, och vad gäller sjukvård av barn kommer förhoppningsvis åldersgränsen att höjas så att fler barn skyddas från overtenskaplig vård. Kjell Asplunds statliga utredning om Komplementär och alternativ medicin⁷ föreslog för några år sedan att barn under 15 år endast skall få behandlas av legitimerade vårdgivare (idag är gränsen 8 år). Men detta lämnar ett större kryphål än man kunde tro, eftersom vårdgivare med legitimation har en enormt stor frihet att bedriva även vård utan klar evidens.

Den som är legitimerad läkare, sjuksköterska, fysioterapeut, kiropraktor eller biomedicinsk analytiker kan på eget ansvar ge alternativmedicin även till små barn, och så länge som inte diagnostik eller behandling uppenbarligen skadar, brukar inte Inspektionen för vård och omsorg,

IVO, idka nämnvärd tillsyn. Så tolkar i vart fall jag det faktum att FunMeds legitimerade läkare och sjuksköterskor kan fortsätta sin verksamhet även sedan de granskats av IVO. ✍

Mats Reimer

Texten är delvis en omarbetning av tidigare publiceringar i Dagens Medicin och Dagens Samhälle.

Noter

1. <https://web.archive.org/web/20201026214730/https://funmed.se/patient/paket/> (kontrollerad 30 mars 2023).
2. Expressen.se, ”Peter Martin: ’Folk är uppenbarligen villiga att betala’”, Hälsoliv TV, <https://www.expressen.se/tv/livsstil/halsoliv/peter-martin-folk-ar-uppenbarligen-villiga-att-betala-/> (kontrollerad 30 mars 2023).
3. <https://www.functionalmedicine.org/AboutFM/History/> (kontrollerad 30 mars 2023).
4. <https://my.clevelandclinic.org/departments/functional-medicine> (kontrollerad 30 mars 2023).
5. <https://my.clevelandclinic.org/departments/wellness/integrative/treatments-services> (kontrollerad 30 mars 2023).
6. Peter Martin, Martina Johansson och Annelie Ek, “A Zero Carbohydrate, Carnivore Diet can Normalize Hydrogen Positive Small Intestinal Bacterial Overgrowth Lactulose Breath Tests: A Case Report”, *Journal of Gastroenterology and Hepatology Research*, 3(1), 5 januari 2022; DOI: <http://doi.org/01.2022/2.10123>
7. Helene Wallskär, ”Utredare föreslår skärpta regler för alternativmedicin”, *Läkemedelsvärlden*, 5 juni 2019.